

HISTORISCHE
VERENIGING
MAASSLUIS

HISTORISCHE SCHETSEN

van en over Maassluis

NUMMER 78 | MEI 2021

INHOUD

Van de redactie	1
Dr. Abraham Kuyper herdacht	2
Vroedmeesters en vroedvrouwen	7
Veerdienst Maassluis	17
Stoombootdienst Rotterdam-Maassluis	27
Trekschuit terug in Maassluis	33
Maassluise schippers bij de Sonttol	36
Partenrederij	42
Een redersbent uit Maassluis anno 1715	47
De boerderij die tweemaal verdween	52
Maassluise mutsen	56
Graven in de Groote Kerk	59
Kerkhof in de Schans wordt geruimd	63
Geschiedenis autobedrijf Korea	65
Reacties van lezers	73
Speurneuzen gevonden	79
Speurneuzen gezocht	80

SCHRIJVERS

Leo Boer | Wim Duijvestijn | David van der Houwen | Rien Luijten † | Jan Nusteleyjn | Bram Sonneveld | Ineke Vink | Piet Vroon | Dick van Wassenaar | Annet de Wit

AFBEELDINGEN

Beeldbank HVM | Collectie Van der Stelt | Collectie Van Rij | Peter Farla | E. Kap-Favié | Anne Koreae | Museum Maassluis | Jan Steehouwer † | Piet Vroon

Foto omslag: De veerpont Hoofdingenieur Van Elzelingen bij de veersteiger om af te meren. In het midden staat een bus van de firma Vermaat die een busdienst onderhield tussen Maassluis en Hellevoetsluis. Deze bus ging altijd als laatste aan boord en bleef dan dwars op het schip staan tussen de beide laadkleppen.

HISTORISCHE
VERENIGING
MAASSLUIS

VAN DE REDACTIE

Dit boekje is voor u samengesteld midden in de coronatijd, tijdens de tweede lockdown. Op alle mogelijke manieren probeert de HVM deze voor iedereen zware tijd te verlichten. Er zijn digitale quizzes geweest, er is een YouTube Kanaal met allerhande oude films geopend en er zijn historische schetsjes verschenen in de Maassluise Courant, in het blad ErvaerM en op de WOS-website Streekhistorie. Heeft u ze gemist, geen probleem, u kunt ze nalezen op de website histvermaassluis.nl, waar ze als column bewaard blijven. Ook staat er op de website een jaarkroniek, waar de historische gebeurtenissen van het afgelopen jaar zijn na te lezen.

Daarnaast heeft u in 2020 als extra maar liefst drie themaboekjes en een verjaardagskalender ontvangen. Ook bij deze uitgave treft u een themaboekje aan. In dit boekje gaat het over de historie van het gebied waar binnenkort woonwijk De Kade zal verrijzen.

Verder kunt u altijd zelf de HVM-Collectiebank raadplegen om meer te weten te komen over de geschiedenis van Maassluis. Alle boekjes Historische Schetsen kunt u downloaden en lezen en er is een uitgebreide index van de boekjes te downloaden. Ook zijn er boeken te vinden die we uitsluitend digitaal hebben gepubliceerd. En dan is er natuurlijk nog de uitgebreide fotocollectie met vele duizenden historische foto's waarin iedereen naar hartenlust kan kijken.

Wij hopen dat u zich, door onze inzet, niet al te veel hoeft te vervelen.

Dit boekje bevat weer een keur aan historische artikelen. We beseffen dat niet iedereen dezelfde interesses heeft, daarom zijn de artikelen divers qua onderwerp. Sommige artikelen houden verband met elkaar. Zo is er een zevental verhalen over uiteenlopende aspecten van de scheepvaart en de veerdiensten. Daarnaast is er een uitgebreide verhandeling over de vroedvrouwen en vroedmeesters in de 19e eeuw. Wie weet komt u nog een familielid tegen die dit mooie beroep uitoefende. En over BM-ers (Bekende Maassluiers) gesproken: de geschiedenis van autobedrijf Koree, een familiebedrijf, hebben wij voor u vastgelegd. Ook de uitgebreide reacties op vorige boekjes zijn zeer de moeite waard om te lezen.

Wij gaan hier niet de gehele inhoud weergeven, leest u zelf maar. We wensen u veel leesplezier.

DR. ABRAHAM KUYPER HERDACHT

Door: Dick van Wassenaar

Dr. Abraham Kuyper stierf op 8 november 1920. Op maandag 9 november 2020 heeft Maassluis zijn beroemde inwoner herdacht met een avonddienst in de Grote Kerk (zonder publiek, vanwege Corona). Het is de bedoeling dat er op een later moment meer aandacht wordt besteed aan de honderdste sterfdag. In dit schetsje geven we een paar bijzondere aspecten weer van zijn leven die verband houden met Maassluis.

Kuyper heeft de Vrije Universiteit opgericht en was oprichter van de Anti-Revolutionaire Partij (een voorloper van het CDA). Hij is minister-president geweest en oefende de beroepen van journalist en predikant uit.

Standbeeld van dr. Kuyper, kort na de plaatsing in 2008.

Standbeeld

Kuyper is in Maassluis geëerd met een beeld dat op het Marelplein staat. De komst van dat kunstwerk ging niet zonder slag of stoot. In 2004 vond een meerderheid in de gemeenteraad een beeld voor de controversiële politicus geen goed idee. Kuyper stond aan de wieg van de verzuiling. Hij was een groot staatsman, maar ook een ruziemaker en iemand met conservatieve denkbeelden over onder andere de man-vrouwverhoudingen. Uiteindelijk ging de raad toch overstag. Het beeld werd bekostigd dankzij vele particuliere giften en is door kunstenaar Frank Letterie vervaardigd. Toenmalig premier Jan Peter Balkenende onthulde het beeld in 2008.

Waarom Bram niet naar zee ging

Waarom koos de jonge Abraham Kuyper in 1855 voor een studie theologie en klassieke talen en niet voor iets anders? Daaraan zit een aardig verhaal vast.

Nooit naar school

Op zondagmiddag 29 oktober 1837 wordt om 1 uur in de pastorie aan de Zuidvliet J11 (nu een drogisterij aan de Dr. Kuyperkade 11) Abraham Kuijper geboren, derde kind en eerste zoon van Jan Fredrik Kuijper, Nederlands hervormd predikant, en Henriëtte Huber. Abraham (Bram zoals hij werd genoemd) Kuijper (hij veranderde later zijn naam in Kuyper) heeft nooit een lagere school bezocht. De basisscholing ontving hij grotendeels thuis van zijn vader en moeder. Bram was leergierig en intelligent en had een grote aanleg voor talen. Van zijn moeder leerde hij de Franse taal en van zijn vader het Duits.

Kweekschool voor zeevaart

De kleine Bram was een stil kind, hij had een groot hoofd, waarover zijn ouders zich wel eens ongerust maakten, vrezend dat het een waterhoofd was. Een dokter stelde hen gerust: 'Allemaal hersenen; als dit kleine lichaampje dat alles zal kunnen voeden, zal men nog wat beleven van die jongen!'

Bram Kuyper hield van het water, de sluiswachter van Maassluis had veel schik in het parmantige jongetje, dat iedere dag aan de walkant stond en niets aan zijn aandacht liet ontsnappen. Al spoedig waren de man en Brammetje dikke vrienden. Maar lang mocht die vriendschap niet duren, want toen Bram drie en een half jaar was, werd zijn vader in Middelburg beroepen. Onwillig nam de familie Kuyper afscheid van Maassluis en vertrok naar Zeeland. Bram ontwikkelde er zijn liefde voor de zee en voor de scheepvaart en wilde met alle geweld naar de kweekschool voor zeevaart. Zijn vader wilde echter dat hij predikant zou worden en nam in 1849 een beroep in Leiden aan, zodat Bram daar theologie kon studeren.

Beroepskeuze

Dat Bram uiteindelijk voor een studie theologie kiest en niet naar de zeevaartschool gaat om koopvaardijkapitein te worden, blijkt uit een verhaal waarbij hij de 'schuld' aan zijn drie zusters geeft. Toen zijn vader werd

Op 27 juli 1906 bezocht dr. Kuyper, kort na de ingebruikneming van de naar hem genoemde school in de Lange Boonestraat, zijn geboortehuis. Hij staat hier voor de deuropening met zijn twee dochters en leden van het schoolbestuur.

beroepen om naar Leiden te gaan, stelde deze laatste zijn besluit daartoe afhankelijk van de beroepskeuze van zijn zoon. Bleef deze bij zijn besluit om zeevaart te studeren, dan zou de familie in Middelburg blijven. Zijn zusters echter, die niet graag in Middelburg bleven en wel eens wat meer van Holland wilden zien, wisten hem toen over te halen om voor theologie te kiezen. En Bram zei op een goede dag tegen zijn vader: 'Vader, ik heb mijn zeiltjes maar opgerold, ik ga theologie studeren.' Dus ter wille van zijn zusters koos Bram voor de studierichting theologie en liet hij de studie zeevaart varen.

Afbeeldingen van een jeugdige Abraham Kuyper.

Is Bram Kuyper geworden wat hij wilde?

Achteraf beschouwd kun je vaststellen dat Bram een juiste keuze heeft gemaakt. Zijn eigen ontwikkeling en bijdragen aan de kerkelijke beweging en de politiek waren zo bijzonder, dat het onwaarschijnlijk is of hij een dergelijke carrière ook in het maritieme bedrijf had kunnen realiseren. Het lijkt er dus op dat hij toch een richting koos die misschien (op dat moment) niet zijn eerste keuze was, maar achteraf wel een terechte. Of het inderdaad 'vooral aan zijn zusters te danken' is dat Bram Kuyper toch voor die andere studie koos, blijft een vermoeden. Dat zijn liefde voor water, de scheepvaart en de zee in Maassluis begon, blijft een feit. Dat blijkt ook uit een rede die hij heeft gehouden op 26 juli 1906 in Maassluis tijdens de opening van de Dr. A. Kuyperschool aan de Lange Boonestraat waarbij hij zegt: *'Of ik dan aan Maassluis als stad zoveel te danken heb? Zeker. 't Is mij of Maassluis mij iets heel bijzonders meegegeven heeft en dat is de neiging van mijn hart om de zee in te gaan. Die neiging heb ik hier in Maassluis gekregen en nog houd ik veel van de zee.'*

Literatuur: G. Puchinger, Abraham Kuyper, de jonge Kuyper (1837-1867)

Het dodenmasker van Abraham Kuiper

De meeste inwoners van Maassluis kennen het standbeeld van Abraham Kuiper op het Mareplein en zijn ook bekend met de gedenksteen aan zijn voormalige geboortehuis, nu een winkel aan de Dr. Kuiperkade. Veel minder bekend is dat er in het Museum van Maassluis een dodenmasker van Abraham Kuiper aanwezig is.

Gift van de familie

Abraham Kuiper heeft gedurende zijn leven meerdere ziektes moeten overwinnen. Zo had hij last van zenuwzinkingen, pleuritis en longontsteking. Hij overleed op 8 november 1920, na een lang ziekbed, op 83-jarige leeftijd. Hij werd op 12 november 1920 op de begraafplaats Oud-Eik-en-Duinen in Den Haag begraven.

Het dodenmasker dat zich in Museum Maassluis bevindt, is ooit verkregen uit een gift van de familie Kuiper. Over het maken van het dodenmasker is bekend dat het werd afgenomen op 10 november 1920 door beeldhouwer Toon Dupuis (1877-1937). Een student schreef daarover later in een Nederlands dagblad: 'Ik hoor nog de stem van mijn leraar aan de Academie Minerva te Groningen, een jonge beeldhouwer (Dupuis, red.): 'Ik vond het wel wat beklemmend,' vertelde hij, 'toen een collega van mij en ik samen er op uit werden gestuurd om een dodenmasker te maken van dr. Kuiper.'

Opvallend is dat bij een toespraak tijdens de onthulling van het standbeeld op het Mareplein in 2008 de relatie tussen Abraham Kuiper en Dupuis eveneens werd gememoreerd.

Dodenmasker van dr. A. Kuiper.

Herinnering

In het (voorlopig) testament van Abraham Kuiper zijn geen aanwijzingen aanwezig voor het maken van het masker. De redenen en op wiens advies het masker werd gemaakt, zijn vooralsnog onduidelijk. Waarschijnlijk is het de familie geweest die deze bijzondere herinnering liet maken.

Tijdens de expositie 'Harmonium en heilig hart' in 1988 in het Utrechtse rijksmuseum Het Catharijneconvent vond de heropening plaats van de

afdeling 'geschiedenis van de Nederlandse kerk en de samenleving van 1800 tot heden'. Daar was onder meer het dodenmasker van Abraham Kuiper te zien. Het dodenmasker uit Maassluis is in de zomer van 2013, samen met andere museumstukken over hem, nogmaals tentoongesteld in Beesd (Gelderland). Dit gebeurde vanwege het feit dat Kuiper 150 jaar geleden voor het eerst werd beroepen als predikant in deze gemeente.

Behalve het dodenmasker dat aanwezig is in het Museum Maassluis, bestaan er zeker nog twee exemplaren. Die zijn te vinden in het Historisch Documentatiecentrum voor Protestantisme aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Ter nagedachtenis aan Abraham Kuiper als geestelijk vader en mede oprichter van de Vrije Universiteit staat er ook een borstbeeld van hem bij de ingang van de aula in het gebouw te Amsterdam.

Dodenmaskers

Een dodenmasker is een afgietsel van een overleden persoon, gemaakt van bijenwas of gips. De gewoonte om een afgietsel van het gezicht te maken is al heel oud en raakte eigenlijk pas in onbruik toen de fotografie opkwam. Zulke afgietsels dienden als model voor de beeldhouwer om een portret in steen te maken, maar ze waren ook een herinnering aan een voorouder. Vanaf ongeveer 1600 nam het gebruik toe om van allerlei beroemde personen een dodenmasker te maken. Die behoefte hing samen met het idee van die tijd dat het gezicht de spiegel is van het karakter. Het oudste Nederlandse dodenmasker is in 1849 gemaakt van koning Willem II. Een dodenmasker dat nog steeds te bewonderen is, is het masker van tsaar Peter de Grote (die tijdens een bezoek aan Nederland in 1697 ook Maassluis heeft aangedaan) in het Tsaar Peterhuisje te Zaandam.